Lausunto valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta 3.3.2026

Lausunnonantajat:
Kajaanin yliopistokeskus
Kokkolan yliopistokeskus
Lahden yliopistokeskus
Mikkeklin yliopstokeskus
Porin yliopistokeskus
Seinäjoen yliopistokeskus

Yleistä

Luonnos valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi on kattava ja analyyttinen esitys maaseutualueiden tilasta, muutostekijöistä ja kehittämistarpeista. Selonteossa tunnistetaan monipuolisesti maaseudun elinvoiman, talouden, infrastruktuurin ja yhteisöllisyyden haasteet ja mahdollisuudet. Haluamme lausunnossamme tuoda esille yliopistokeskusten roolin maaseutualueiden kehittämisessä.

Taustaa lausunnolle

Selonteon sivulla 57 todetaan tärkeä huomio, että Suomessa TKI-kokonaismenoista alle viisi prosenttia kohdistui maaseutumaisiin kuntiin vuosien 1997–2017 aikana.

Nyt ja jatkossa maaseudun kehittämiselle ja TKI-toiminnalle kuitenkin luo mahdollisuuksia se, että maakuntien keskuskaupungeissa toimivat ammattikorkeakoulut ja yliopistokeskukset palvelevat tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnallaan ympäröivillä alueilla sekä alkutuotantoa että pk-yrityksiä. Maaseudun kehittämishankkeet ja -ohjelmat hyötyvät siitä, että niitä suunnittelevat ja toteuttavat yliopistokeskusten moni- ja poikkitieteelliset yhteenliittymät, jotka tuovat taustayliopistojensa eri tieteiden osaamisen maaseututoimijoiden käyttöön.

Yliopistokeskusten tarjoamat tutkinto- ja muut koulutusohjelmat ja avoimen yliopiston opetus tuovat sekä opinnot että ohjauspalvelut lähelle maaseudun ihmisiä. Kun teknologinen ja yhteiskunnallinen muutos on nopeaa, yliopisto-opinnot tarjoavat erinomaisen pohjan murrosten ymmärtämiselle. Jo nyt näköpiirissä oleva murros tulee aiheuttamaan kattavan osaamisvajeen, johon maaseutualueita palvelevien oppilaitosten on pystyttävä vastaamaan.

Ehdotetut lisäykset selonteon toimeenpanoon

Ottaen huomioon edellä mainitut seikat esitämme huomioitavaksi selonteon toimeenpanossa:

1. **TKI-toiminta (**Kappale 3.4.1. TKI, julkiset hankinnat ja rahoituksen saatavuus**)**

   Yliopistokeskukset tekevät osaltaan aktiivista maaseudun kehittämistyötä jo nyt: Yliopistokeskuksilla on merkittävää yhteistyötä ja kehittäjän roolia maaseutumaisille tärkeiden toimialojen, kuten esim. biotalouden (metsäbiotalous, kestävä maatalous, puurakentaminen),

luonnonvara-alan (kuten kaivannaisteollisuus) kanssa. Lisäksi yliopistokeskusten kanssa toteutetut maaseudun digitalisaation, sosiaali- ja terveyspalvelujen, tekoälyn ym. kehittämishankkeet palvelevat maaseudun älykästä sopeuttamista.

Kappaleessa voisi lisäksi kiinnittää huomiota Suomen edelläkävijän rooliin maaseudun digitaalisessa saavutettavuudessa. Sekä laajakaistayhteyksien että mobiiliverkkojen kattavuus maaseutualueella on erittäin hyvä ja tässä Suomi pystyisi toimimaan esimerkkinä ja hyvien käytänteiden siirtäjänä muualle Eurooppaan.

Sivun 58 viimeisen kappaleen yhteydessä voisi ottaa esille rakennerahasto-ohjelmien merkityksen maaseudun TKI-toimijoille ja ohjelmiin kohdistuvat uhat. Tämä olisi huomioitava ja tukitaso pyrittävä tarvittaessa säilyttämään kansallisen rahoituksen avulla.

2. **Koulutus** (Kappale 3.4.2. Työvoiman saatavuus ja osaaminen)

Kappaleessa voisi kiinnittää huomiota yliopistokeskusten merkitykseen koulutuksessa. Yliopistokeskukset ylläpitävät kehittävät osaltaan maaseudun elinvoimaa kouluttamalla eri alojen osaajia, sekä toimivat täydentävän koulutuksen tarjoajana. Selvityksen mukaan yliopistokeskusten koulutustoiminta tuo lisää korkeakoulutettuja osaajia maaseutumaisille alueille.

Yhteenveto

Tiede- ja tutkimuspohjaisen osaamisen kehittämisen huomioiminen on tarpeellista, jotta maaseutupolitiikka voi vastata tunnettuihin ja vielä tunnistamattomiin haasteisiin sekä turvata maaseudun elinvoimaisuuden.

Yleinen huomio ”Kaupunki-maaseutuluokituksen (SYKE 2020)” käytöstä:
Jatkossa voisi olla hyödyllistä laatia tilastollisia katsauksia myös erilaisilla jaotuksilla ja katsoa, mitä ilmiöitä tarkastelu paljastaa. Tällöin voitaisiin ehkä tarkemmin huomioida maakuntapohjainen kehittäminen, eikä maaseutua nähtäisi ympäristöstään erillisenä yksikkönä. (SYKE 2020-jako ei tunnista yliopistokeskuksia toimijoina maaseudulla)

Yliopistokeskusten yhteistyöfoorumi
Kajaanin yliopistokeskus, johtaja Jarkko Räty
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, johtaja Marko Aittola
Lahden Yliopistokeskus, pääsihteeri Minna-Maija Salomaa
Mikkelin yliopistokeskus, pääsihteeri Matti Malinen
Porin yliopistokeskus, johtaja Kirsi Liikamaa
Seinäjoen yliopistokeskus, johtaja Olli-Pekka Viinamäki

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa johtaja Marko Aittola, Kokkolan yliopistokeskus
marko.m.aittola@jyu.fi, p. +358407267865